

dit geval een afbeelding van bijvoorbeeld 3 bij 3,1 centimeter (een duidelijk verschil in grootte, geen normale exploitatie, voldoende informatief voor het verkrijgen van een indruk) kunnen worden toegevoegd.

Nu haar werk zonder haar toestemming en zonder aparte bespreking en vrijwel één op één door Trouw werd gepubliceerd was er in haar ogen sprake van ongeoorloofde exploitatie van haar werk door Trouw. De letterlijke tekst van de wet bracht haar niet op een andere gedachte.

Auteursrechthebbenden van deze categorie (illustratoren, fotografen) die niet veel onderhandelingsruimte hebben, moeten nu maar aan dagbladen en tijdschriften proberen uit te leggen dat de verveelvoudigingen van hun werken geen citaten zijn, of dat er een zodanige nadruk op de verveelvoudigingen ligt dat die in overwegende mate de functie verkrijgen van versieringen. Als het al van zo'n bespreking zou komen.

Er zijn aardig wat dagbladen en nog heel wat meer tijdschriften. Wat het auteursrecht betreft zal het arrest in deze sector onvermijdelijk een eroderend effect hebben.

titel: De Groeipijnen van Adriaan Mole
oorspronkelijke titel: The growing Pains of Adrian Mole
auteur: Sue Townsend
omslag en tekeningen: Henriëtte Damave
vertaling: Huberte Vriesendorp
uitgever: Uitgeverij De Fontein BV
gebonden uitgave ISBN 9026102046, paperback ISBN 902610247 x

Prof. dr D. Voorhoof *

'Hotel Georges Simenon' in Luik. De pijp van commissaris Maigret en het auteursrecht

Het gebeurt wel vaker dat hotels, restaurants en cafés genoemd worden naar historische figuren. In Vlaanderen zijn verschillende horecabedrijven bedacht met de naam 'Jan Breydel', 'ArteMelde', 'Colombus', 'Machiavelli', 'Bonaparte', 'Churchill' of 'Albert I'. Ook de naam van kunstenaars wordt heel vaak als uitgangsbord gebruikt. De voorbeelden uit eigen streek zijn legio: 'Mozart', 'Vivaldi', 'Verdi', 'Chopin', 'Da Vinci', 'Dante', 'Breughel', 'Rubens', 'Rembrandt', 'Memling', 'Vondel', 'Charles Dickens'. In sommige restaurants eet je een steak 'Chateaubriand' of een pizza 'Michelangelo'. Iets zeldzamer wordt het als het gaat om de naam van 'hedendaagse', maar meestal overleden, kunstenaars. Toch kun je ergens in Vlaanderen in de 'Picasso' of de 'Dali' je honger culinair stillen of je dorst met smaakvolle streekbieren lessen. Van nog grotere culturele ambitie of kunstminnendheid getuigen de uitbaters van hotels, cafés en restaurants die hun uitbating de naam van een roman (De Vlaschaard, Pallieter, Villa des Roses, Oliver Twist), romanfiguur (Pancho Villa), opera of operette (Rigoletto), toneelstuk (De Kersentuin), stripfiguur (Asterix, Bambi) of filmvedette (James Bond 007) meegegeven hebben. Al deze voorbeelden situeren zich in Vlaanderen. In het Ardeense stadje Stavelot is er een restaurant 'Mal Aimé' (naar Apollinaire) en in Frankrijk staan er talloze hotels en cafés die luisteren naar de naam Balzac, Baudelaire, Voltaire ... Het zou me niets verbazen als je in Nederland een kroeg vindt die luistert naar de naam 'De Avonden', een hotel 'Rembrandt' of een restaurant met als uitgangsbord 'De aardappeleters' of, korter op de bal: 'De tandeloze tijd'. In Amsterdam vind je in elk geval een 'Café Bordewijk' en in Haarlem is er 'Café Bukowski'.

Maigret op kamers

Moet kunnen, zal ook het echtpaar Hendrichs in Luik gedacht hebben, toen zij vorig jaar in augustus 1991 hun Hotel 'Georges Simenon' aan de verzamelde pers voorstelden. Luik is de geboortestad van Simenon. De wijk Outremeuse waar het hotel gesitueerd is, is de wijk waar de jonge Simenon opgroeide. Helemaal origineel was de naam 'Simenon' overigens niet in het Luikse: er was al een café 'Simenon' en een hoge building droeg dezelfde naam. Er was ook al een 'Rue Simenon' en, vlak in de buurt, de 'Promenade Simenon', een eerbetoon van de stad Luik aan Simenon. 'Hotel Georges Simenon' dus, naar de wereldberoemde auteur, bijna zo bekend als de romanfiguur die hij in het leven riep: commissaris Maigret. Maar, er is meer. Het hotel draagt niet alleen de naam van de beroemde schrijver. De hotelkamers zijn gepersonaliseerd en dragen elk de naam van de titel van een Simenon-roman. Zo is er kamer 'Coup de lune', is er 'La Chambre bleue', 'Maigret à Vichy', 'Le temps d'Anaïs' ... Een handige commerciële aanpak en tegelijk een postuum eerbetoon aan de in 1989 overleden Simenon, zo leek het op het eerste gezicht.

Enkele weken na de opening van het hotel komen de erfgenamen en testamentuitvoerders van Simenon echter in het verweer. Zij verzetten zich tegen het niet-toegestaan gebruik van de naam en voornaam van Georges Simenon en willen voor de rechter het gebruik horen verbieden van de romantitels voor het aanduiden van de hotelkamers. Eisers steunen zich voor dit laatste op de auteursrechten van Sime-

* Prof. dr Dirk Voorhoof is hoogleraar Mediarecht aan de Rijksuniversiteit Gent.

non, inzonderheid diens morele rechten, i.c. het integriteitsrecht (cf. art. 6bis Berner Conventie). Zij vorderen voor de kortgedingrechter van de rechtbank van eerste aanleg te Luik een dwangsom van 200.000 Bfr. per dag dat de hoteluitbaters aan hun eis niet tegemoet komen.

In zijn bevelschrift¹ wijst de rechter de eis af, echter zonder uitspraak te doen over de gegrondheid van deze eis. De rechter is immers van oordeel dat i.c. aan een voorafgaandelijke voorwaarde niet is voldaan, te weten de 'spoedeisendheid' zoals voorzien in art. 584, al. 1 Ger. W. Het gaat niet op, aldus de kortgedingrechter, deze vorm van snelrecht te pas en te onpas te hanteren, en dus van deze vorm van spoedprocedure een oneigenlijk gebruik te maken, zoals te vaak het geval is: 'Attendu que l'on assiste depuis plusieurs années à une déviation du référé à laquelle il est indispensable de remédier au plus tôt; que cette procédure ne peut être en effet considérée comme étant le supermarché du judiciaire, permettant d'obtenir n'importe quoi, n'importe quand, n'importe comment, en faisant fi des règles du Code judiciaire et en abondant toute rigueur'. De rechter wijst erop dat eisers reeds in augustus 1991 kennis hadden van de aangeklaagde feiten, daar waar de zaak voor de kortgedingrechter pas is gepleit op 20 januari 1992. Waren de eisers onmiddellijk naar de bodemrechter gestapt dan waren zij nu allicht niet ver verwijderd van een uitspraak ten gronde, is daarbij de redenering van de kortgedingrechter die zich in de voorliggende zaak dan ook niet bevoegd acht om bij voorraad uitspraak te doen en daarom de vordering doorverwijst naar de bodemrechter. Hier had de rechter kunnen ophouden en de boeken sluiten. In een laatste overweging laat de kortgedingrechter zich toch nog zijdelings in met een belangenafweging ten gronde, waar hij stelt: 'Qu'en l'espèce, il nous paraît beaucoup plus grave pour le défendeur, de devoir subir la double interdiction sollicitée – ce qui notamment la contraindrait à réimprimer tous les documents à son en-tête actuelle, à ne plus figurer pendant un certain temps aux pages d'or du bottin téléphonique, à devoir installer une nouvelle enseigne et ce qui – surtout – porterait une grave atteinte à sa réputation – que, pour les demandeurs, de devoir subir le maintien de la situation actuelle, dont le caractère dommageable, dans leur chef, ne nous est pas démontré à suffisance de droit'. De rechter wijst uiteindelijk de vordering af op grond van de overweging 'qu'il résulte de l'ensemble des éléments qui précèdent que l'urgence ne paraît pas justifiée et que partant l'admissibilité de l'action doit être écartée'.

Het blijft dus nog wachten op de uitspraak ten gronde alvorens meer duidelijkheid over dit rechtsvraagstuk komt. Inzoverre de titels van de romans van Simenon voldoende oorspronkelijkheid bezitten, kunnen zij beschouwd worden als werken op zichzelf, en vallen zij in principe onder de toepassing van de Belgische Auteurswet.² In die zin houdt het kwestieus gebruik van de romantitels zowel een ongeoorloofde reproductie in, als een mogelijke aantasting van het integriteitsrecht van de auteur of diens erfgenamen.³

Café Bukowski

Brengt de aanwending van romantitels voor het benoemen van horeca-uitbatingen, voor de aanduiding van hotelkamers of in het kader van enige andere vorm van commerciële exploitatie, het auteursrecht in beweging, dan kan dergelijke handelwijze ook nog met andere rechten van een auteur in botsing komen. In het geval van het reeds eerder ver-

meld 'Café Bukowski' stelde de schrijver Charles Bukowski een vordering in tegen de uitbater van het café wegens inbreuk op het portretrecht, aangezien hij zijn naam of persoon niet in verband wilde zien met enige vorm van commercie. De café-uitbater had namelijk aan de hand van een poster de afbeelding van Bukowski op de ruiten van twee toegangsdeuren tot het café laten etsen. De vordering van Bukowski tot schadevergoeding werd door de President van de Rechtbank van Haarlem toegewezen.⁴ Ook werd door de rechter bevel opgelegd tot afgifte van de ruiten met de afbeelding van eiser, als ongeoorloofde reproducties want als inbreuk op het auteursrecht van de fotograaf wiens fotoserie model had gestaan voor de reproductie. Ook de Belgische rechtspraak biedt op basis van art. 20 van de Auteurswet van 1886 voldoende rechtsgrond opdat men zich kan verzetten tegen de commerciële exploitatie van de afbeelding van een individu, hetweze een privaat persoon of een publiek persoon.⁵ Ook de niet-toegestane reproductie van foto's is in strijd met de Belgische Auteurswet.⁶

De pijp van commissaris Maigret

Het blijft minstens nog enige maanden (jaren?) wachten alvorens eventueel in een bodemprocedure het gerezen geschil tussen de erfgenamen en testamentuitvoerders van Simenon enerzijds en de hoteluitbaters van Georges Simenon anderzijds, in rechte wordt beslecht. Vanuit auteursrechtelijk perspectief is het sterk te betwijfelen of je in België een café 'Het verdriet van België' of 'Kartonnen Dozen' kunt noemen of een koffiebar 'De charmante koffiepoot', zonder daarin de auteur of diens rechtverkrijgenden te kennen. Het is onzeker hoe W. van den Broeck zou reageren op een snackbar met als uithangbord: 'Het Beleg van Laken'. Zonder toestemming van de erven van A. de Risser een hotel 'Elsschot' exploiteren houdt ongetwijfeld een bedrijfsrisico in, zeker als men de kamers bedenkt met namen als 'Lijmen. Het Been', 'Kaas', 'Het Dwaallicht'.

Alvorens de kunst en de cultuur echt gaan doorwerken in de dagelijksheid van de horecasector, kunnen we het voorlopig in Vlaanderen maar beter houden bij 'Parkhotel', restaurant 'Het Buikske vol', en café 'De Kroon'. In Wallonië moet het dan maar met 'Hotel de la Gare', 'Hotel du Commerce' of 'Hotel de la Poste'. Misschien nog een tip voor de uitbaters van het Luikse hotel in kwestie. Wat gedacht van de benaming van één van de hotelkamers: 'Ceci n'est pas un Simenon'? Of nog: 'Ceci n'est pas la pipe de Maigret'? Of krijgt men dan in plaats van met de erven van G. Simenon, te doen met de erven van R. Magritte? Het auteursrecht heeft zo zijn surrealistische trekjes ...

1. Voorz. Rb. Luik (Kort Ged.), 25 februari 1992, Journal des Procès, 1992, afl. 216, 26.

2. J. Corbet, *Auteursrecht*, Brussel, E. Story-Scientia, Algemene Practische Rechtsverzameling, 1992, 29-30.

3. Zie F. van Isacker, *De morele rechten van de auteur*, Brussel, Larcier, 1961; A. Berenboom, *Le droit d'Auteur*, Brussel, Larcier, 1984, 127-130; P. Eeckman, 'De morele rechten van de auteur', in J. Corbet (ed.), *Honderd jaar auteurswet*, Antwerpen, Kluwer, 1986, 43-64.

4. Pres. Rb. Haarlem 8 augustus 1989, KG nr. 349/1989 en Informatierecht/AMI, 1991/1, 17.

5. Rb. Brussel, 12-10-1988, TBBr, 1990, 250; Rb. Antwerpen, 12-5-1989, RW, 1989-1990, 654; Brussel 4-10-1989, RW 1989-1990, 651; zie ook D. Voorhoof, 'Het recht op afbeelding en de toestemming van de geportretteerde' (noot onder Vred. Brussel, 29-12-1986), RW 1986-1987, 2386-2389.

6. D. Voorhoof, 'Auteursrecht op foto's' (noot onder Brussel, 29 maart 1991), RW, 1991-1992, 816-820.